

सङ्घीयतामा मिडिया नीति तथा कानून

(मस्यौदामाथि टिप्पणी तथा सुझाव)

प्रदेश नं. ५
टिप्पणी तथा सुझाव
माघ, २०७५

प्रदेश नं. ५ छापाखाना र
प्रकाशनसम्बन्धी व्यवस्था
गर्न बनेको विधेयक

पृष्ठभूमि

प्रदेश नं. ५ ले प्रदेश सञ्चार नीति, २०७५ तयार पारेको छ । प्रदेश प्रसारण विधेयक पनि तयार पारेको छ । यी दुवै छलफलको क्रममै छन् ।*

त्यस अतिरिक्त प्रदेश नं. ५ ले छापाखाना र प्रकाशनसम्बन्धी व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक पनि ल्याएको छ । विधेयकमा छापाखाना, किताब, पत्रपत्रिकासम्बन्धी व्यवस्था गरिएको छ । त्यसैगरी प्रेस रजिस्टार, प्रेस प्रतिनिधि तथा स्वतन्त्र पत्रकार, सजाय र विविधसहित ७ वटा परिच्छेद छन् ।

मस्यौदा विधेयकका मूलभूत समस्या

प्रदेश नं. ५ ले तयार पारेको छापाखाना र प्रकाशनसम्बन्धी व्यवस्था गर्न बनेको विधेयकमा निम्नानुसारका समस्या छन् :

- दफा ३ को (२) उपदफा (१) बमोजिमको दरखास्त प्राप्त भएपछि दर्ता अधिकारीले उक्त दरखास्तउपर आवश्यक छानबिन गरी तोकिएको दस्तुर लिइ दरखास्तवालालाई छापाखाना सञ्चालन गर्न तोकिएबमोजिम प्रमाणपत्र दिनुपर्नेछ भन्ने व्यवस्था छ । छानबिन गरी भन्ने शब्दले छापाखाना स्थापना गर्नमा नै नियन्त्रण गर्ने सम्भावना देखाउँछ । छापाखाना र प्रकाशनसम्बन्धी ऐन २०४८ को दफा ३ मा यही काम स्थानीय अधिकारीले गर्ने व्यवस्था छ ।
- दफा ५ को उपदफा (१) मा कितावको प्रकाशकले आफूले प्रकाशन गरेको किताब बिक्री वितरण गर्नुभन्दा अघि त्यस्तो किताबको दुई प्रति बिनामूल्य दर्ता अधिकारीलाई बुझाउनुपर्ने व्यवस्था राखिएको छ । बिक्री वितरण गर्नुभन्दा अघि पुस्तक दिनुपर्ने प्रावधानले सो किताब प्रकाशन गर्न नदिन दर्ता अधिकारीलाई तजबिजी अधिकार प्रदान गर्न खोजेको देखिन गइ प्रकाशनपूर्वको प्रतिबन्ध अर्थात प्रि-सेन्सरसिप लगाउनेतर्फ उद्यत गराइ अभिव्यक्ति स्वतन्त्रता बन्देज गराउने समस्या ल्याउन सक्छ । यही व्यवस्था छापाखाना र प्रकाशनसम्बन्धी ऐन २०४८ को दफा ५ मा समेत छ ।
- दफा १५ मा किताब वा पत्रपत्रिका प्रकाशनमा प्रतिबन्धको प्रावधान राखिएको छ । लोकतन्त्रमा प्रतिबन्ध शब्दको प्रयोग गर्नु यसै पनि उपयुक्त हुँदैन । त्यतिमात्र नभई यो संविधान र प्रचलित कानूनको समेत बर्खिलाप हुन जान्छ । यसै विषयमा छापाखाना र प्रकाशनसम्बन्धी ऐन २०४८ को दफा १४ मा 'देहायका कुराहरू किताब वा पत्रपत्रिकामा प्रकाशन गर्न पाइने छैन' भन्ने शब्दावली प्रयोग गरिएको छ ।
- दफा १६ मा राष्ट्रिय हितलाई ध्यानमा राखी प्रदेश सरकारले प्रदेश राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी कुनै खास विषय, घटना वा क्षेत्रसँग सम्बन्धित समाचार, सूचना वा अन्य कुनै पाठ्यसामग्री सोही सूचनामा तोकिएको अवधिसम्मका लागि प्रकाशन गर्न नपाउने गरी

* प्रदेश सञ्चार नीति, २०७५ असोज २१ गते पारित भएको हो भने प्रदेश प्रसारण विधेयक, २०७५ चैतमा पारित भएको छ ।

वा सोही सूचनामा तोकिएको अधिकारीबाट जँचाएरमात्र प्रकाशित गर्न पाउने गरी आदेश जारी गर्न सक्नेछ । (२) उपदफा (१) बमोजिमको आदेश जारी भएपछि कसैले पनि त्यस्तो समाचार, सूचना वा पाठ्यसामग्री प्रकाशन, अनुवाद वा उद्धरण गर्नसमेत हुँदैन भन्ने प्रावधान राखिएको छ । यसको दुरुपयोग हुन सक्ने सम्भावना रहन्छ । छापाखाना र प्रकाशनसम्बन्धी ऐन २०४८ को दफा १५ को उपदफा १ र २ मा रहेका यी व्यवस्थालाई जस्ताको तस्तै प्रदेश ऐनमा राख्नुपर्ने आवश्यकता देखिँदैन ।

- दफा १७ मा प्रतिबन्धित प्रकाशन वा निषेधित प्रकाशन निकासी, बिक्री वितरण आदि गर्न नहुने प्रावधान राखिएको छ । यसै पनि लोकतन्त्रमा प्रतिबन्धित, निषेधित जस्ता शब्द प्रयोग गर्नु उपयुक्त हुँदैन । त्यसमाथि पनि यही व्यवस्था छापाखाना र प्रकाशनसम्बन्धी ऐन २०४८ को दफा १७ मा छ ।
- दफा १९ को उपदफा (२) मा राष्ट्रिय चाड पर्व वा विशेष अवसरमा छोटो अवधिका लागि प्रदेश भ्रमणमा आउने पत्रकारहरूका लागि प्रदेश सरकारले अस्थायी प्रेस प्रतिनिधि प्रमाणपत्र दिने व्यवस्था गर्न सक्नेछ भन्ने व्यवस्था राखिएको छ । यसले केन्द्रबाट प्रेस प्रतिनिधि प्रमाणपत्र लिएकाले पनि प्रदेशको छुट्टै प्रेस प्रतिनिधि प्रमाणपत्र लिनुपर्ने भन्फट हुन्छ । विदेशी पत्रकारका हकमा छापाखाना र प्रकाशनसम्बन्धी ऐन २०४८ को दफा २० को उपदफा (३) मा उल्लिखित व्यवस्थाको हुबहु राखेर प्रदेश सरकार भनेको अर्कै देशको सरकार हो जस्तो भान पर्ने गरी स्वदेशकै पत्रकारहरूलाई अन्यथा व्यवहार गर्नु मनासिव र शोभनीय हुन सक्दैन ।
- दफा २२ मा कसैले दफा ५ बमोजिम बुभाउनुपर्ने किताब नबुभाएमा दर्ता अधिकारीले बुभाउनुपर्ने किताबको मूल्य र सो मूल्य बराबरको रकम जरिवाना गर्न सक्नेछ भन्ने प्रावधान राखिएको छ । पुस्तक नबुभाएमा कारबाही गर्ने प्रावधान राख्नु उपयुक्त हुँदैन । छापाखाना र प्रकाशनसम्बन्धी ऐन २०४८ को दफा ५ को उपदफा (१) कार्यान्वयनको हकमा सोही ऐनको दफा २३ मा रहेको व्यवस्थामा स्थानीय अधिकारीको टाउँमा दर्ता अधिकारी बनाएर बाँकी हुबहु नक्कल गरी कारबाहीको व्यवस्था गर्नु आवश्यक छैन । यसो गर्नुपर्ने भएमा सङ्घीय ऐन संशोधन गरेर त्यसमा भएको व्यवस्था खारेज गर्नु आवश्यक हुन्छ । अन्यथा सङ्घीय र प्रादेशिक दुवै तहका अधिकारीलाई चित्त बुभाउँदै हिँड्नुपर्ने भमेला आइलाग्छ ।
- निषेधित प्रकाशन, प्रकाशनमा प्रतिबन्ध, जफत जस्ता शब्दहरू प्रयोग गरिएका छन् । भाषिक दृष्टिले पनि यी शब्दले स्वतन्त्रतालाई स्वतः खुम्च्याउने गर्छन् भने त्यसैलाई टेकेर दुरुपयोग गर्ने सम्भावना रहन्छ ।

मुख्य सुझाव

- संविधान र सङ्घीय कानूनमा समेत उल्लेख भइसकेका व्यवस्था प्रदेश कानूनमा पुनः उल्लेख गर्नुपर्ने आवश्यकताबारे विचार गर्नु आवश्यक देखिन्छ । कानूनको सङ्ख्या

- बढाउने कि कानूनको चुस्त र जनोपयोगी कार्यान्वयन गर्ने भन्नेमा राज्यका सबै तहका सरकारको ध्यान जान आवश्यक छ । अन्यथा, सङ्घीय कानूनको नक्कल गरेर प्रदेश कानून बनाएजस्तै स्थानीय तहहरूले पनि कानून बनाएर लागु गराउनेतिर गए भने मुलुक ७६१ वटा सरकारले कार्यान्वयन गर्ने कानुनी जञ्जालमा फस्ने खतरा रहन्छ ।
- सङ्घीय ऐनमा भएका व्यवस्थालाई प्रादेशिक ऐनमा सीमित गर्दै जाने वा नक्कल गर्दै जाने कानुनी व्यवस्थाले न कानूनको विकासमा कुनै योगदान पुग्छ न त कानुनी शासन स्थापनामा नै । । बरु कानुनी भन्भटमात्र थपिने होइन कि कुनै एउटा पत्रिका प्रकाशकले समाचार सङ्कलन र पत्रपत्रिका वितरणका लागि तथा किताब प्रकाशकले आफ्नो प्रकाशनको देशव्यापी वितरणका लागि प्रदेशैपिच्छे अनुमति लिँदै हिँड्नुपर्ने अवस्था आइलाग्छ । यस्तो अवस्थाले संविधानप्रदत्त सूचनाको हक र अभिव्यक्ति स्वतन्त्रतालाई निरूत्साहित मात्रै गर्छ ।
 - छापाखाना र प्रकाशनसम्बन्धी ऐन २०४८ मा रहेका पत्रकारितासम्बन्धी व्यवस्थालाई जस्ताको तस्तै नक्कल गरेर प्रदेश सभाले बनाउने ऐनमा राख्नुपर्ने आवश्यकता छैन । कारण- सङ्घीय कानूनमा भएका व्यवस्था प्रदेश सरकारले समेत पालना गर्नु/गराउनुपर्ने कर्तव्य/अधिकार हुन्छ ।
 - छापाखाना र प्रकाशनसम्बन्धी ऐन २०४८ मा किताबका सम्बन्धमा रहेका व्यवस्थालाई स्थानीय अधिकारीको टाउँमा दर्ता अधिकारी बनाएर बाँकी हुबहु नक्कल गरी प्रदेश कानूनमा व्यवस्था गर्नु आवश्यक छैन । यसो गर्नेपर्ने भएमा सङ्घीय ऐन संशोधन गरेर त्यसमा भएको व्यवस्था खारेज गर्नु आवश्यक हुन्छ । अन्यथा सङ्घीय र प्रादेशिक दुवै तहका अधिकारीहरूलाई चित्त बुझाउँदै हिँड्नुपर्ने भमेला आइलाग्छ ।
 - छापाखाना दर्ताका लागि दरखास्त दिएपछि छानबिन गर्ने प्रावधान हटाउन आवश्यक छ । त्यसमा आवश्यक कागजात हेरी भन्ने प्रावधान राख्न आवश्यक देखिन्छ ।
 - प्रकाशकले आफूले प्रकाशन गरेको किताब बिक्री वितरण गर्नुभन्दा अघि दुई प्रति बिनामूल्य दर्ता अधिकारीलाई बुझाउनुपर्ने प्रावधान हटाउनुपर्छ । र, जानकारी दिने व्यवस्था राख्नुपर्छ ।
 - किताब वा पत्रपत्रिका प्रकाशनमा प्रतिबन्धको सट्टा प्रकाशन गर्न नपाइने भन्दा उपयुक्त हुन्छ ।
 - राष्ट्रिय हितलाई ध्यानमा राखी प्रदेश सरकारले प्रदेश राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी कुनै खास विषय, घटना वा क्षेत्रसँग सम्बन्धित समाचार, सूचना वा अन्य कुनै पाठ्यसामग्री सोही सूचनामा तोकिएको अवधिसम्मका लागि प्रकाशन गर्न नपाउने व्यवस्था हटाउनुपर्छ ।
 - प्रतिबन्धित प्रकाशन वा निषेधित प्रकाशन, जफतलगायतका शब्द लोकतन्त्रमा प्रयोग गर्नु उपयुक्त हुँदैन ।
 - राष्ट्रिय चाड पर्व वा विशेष अवसरमा छोटो अवधिका लागि प्रदेश भ्रमणमा आउने पत्रकारहरूका लागि प्रदेश सरकारले अस्थायी प्रेस प्रतिनिधि प्रमाणपत्र दिने व्यवस्था हटाउनुपर्छ ।

बुँदागत समस्या र सुभाव

दफा नं.	विद्यमान अवस्था	हुनुपर्ने	कैफियत
२	ख) 'किताव' भन्नाले समग्र वा खण्ड खण्डरूपमा छापिएको वा यन्त्रद्वारा निकालिएको प्रत्येक पुस्तक पुस्तिका, पर्चा, विवरणपत्र, स्वरलिपि, नक्शा, मानचित्र आदिसमेतलाई जनाउँछ ।	'किताव' भन्नाले समग्र वा खण्ड खण्डरूपमा छापिएको वा यन्त्रद्वारा निकालिएको पुस्तक पुस्तिका, विवरणपत्र, स्वरलिपि, नक्शा, मानचित्र आदिसमेतलाई जनाउँछ ।	पर्चा पुस्तकभित्र नपर्ने भएकाले ।
२	च) 'निषेधित प्रकाशन' भन्नाले दफा १५ बमोजिम निषेधित गरिएको कुरा समावेश भएको प्रकाशन सम्झनुपर्छ ।	दफा १६ हुनुपर्नेमा १५ भएको छ । यसलाई हटाउने	दुरुपयोग हुन सक्ने भएकाले
२	ट) 'प्रतिबन्धित प्रकाशन' भन्नाले दफा १४ बमोजिम प्रकाशित गर्न नहुने कुरा समावेश भएको प्रकाशन सम्झनुपर्छ ।	'प्रकाशन गर्न नपाइने' भन्नाले दफा १५ बमोजिम प्रकाशित गर्न नहुने कुरा समावेश भएको प्रकाशन सम्झनुपर्छ ।	लोकतन्त्रमा प्रतिबन्धित प्रकाशन राख्न उपयुक्त नहुने भएकाले ।
२	त) 'समाचारपत्रिका' भन्नाले सार्वजनिक समाचार वा त्यसको टिप्पणी तथा विश्लेषण भएको तर समाचारपत्रमा नसमेटिने समाचारसम्बन्धी कागजपत्र सम्झनुपर्छ ।	हटाउने	समाचारपत्रको परिभाषा भएकाले समाचारपत्रिकाको परिभाषा आवश्यक नभएको ।
२	थ) 'सम्पादक' भन्नाले पत्रपत्रिकामा प्रकाशित हुने सामग्रीको चयन तथा सम्पादन गर्ने उत्तरदायित्व भएको व्यक्ति सम्झनुपर्छ ।	'सम्पादक' भन्नाले पत्रपत्रिकामा प्रकाशित हुने सामग्रीको चयन तथा सम्पादन गर्ने उत्तरदायित्व भएको प्रमुख व्यक्ति सम्झनुपर्छ ।	उत्तरदायित्व भएको व्यक्ति मात्र भन्दा त्यस्ता व्यक्ति एकभन्दा बढी पनि हुन सक्ने हुँदा प्रमुख व्यक्ति भन्नु उपयुक्त हुने भएकाले ।
३	(२) उपदफा (१) बमोजिमको दरखास्त प्राप्त भएपछि दर्ता अधिकारीले उक्त दरखास्तउपर आवश्यक छानबिन गरी तोकिएको दस्तुर लिइ दरखास्तवालालाई छापाखाना सञ्चालन गर्न तोकिएबमोजिम प्रमाणपत्र दिनुपर्नेछ ।	(२) उपदफा (१) बमोजिमको दरखास्त प्राप्त भएपछि दर्ता अधिकारीले उक्त दरखास्त अनुसार तोकिएको दस्तुर लिइ दरखास्तवालालाई छापाखाना सञ्चालन गर्न तोकिए बमोजिम प्रमाणपत्र दिनुपर्नेछ ।	आवश्यक छानबिन गरी भन्ने शब्द राख्न उपयुक्त नहुने भएकाले ।
५	किताव दर्ता गर्ने : (१) कितावको प्रकाशकले आफूले प्रकाशन गरेको किताव बिक्री वितरण गर्नुभन्दा अघि त्यस्तो कितावको दुई प्रति बिनामूल्य दर्ता अधिकारीलाई बुझाउनुपर्नेछ ।	जानकारी दिनुपर्ने : (१) कितावको प्रकाशकले आफूले प्रकाशन गरेको किताव जानकारीका लागि अधिकारीलाई बुझाउनुपर्नेछ ।	बिक्री वितरण गर्नुभन्दा अघि पुस्तक बुझाउने प्रावधान उपयुक्त नहुने भएकाले ।

दफा नं.	विद्यमान अवस्था	हुनुपर्ने	कैफियत
७	१. पत्रपत्रिका दर्ता गर्नुपर्ने : (१) सार्वजनिकरूपमा बित्री वितरण हुने पत्रपत्रिका प्रदेशभित्र प्रकाशित गर्न चाहने व्यक्तिले पत्रपत्रिकको नाम, किसिम, भाषा, आकार, पृष्ठ सङ्ख्या, छापिने सङ्ख्या र प्रकाशित हुने स्थानसमेत खुलाइ पत्रपत्रिका दर्ता गर्नका लागि तोकिएबमोजिम दर्ता अधिकारीसमक्ष दरखास्त दिनुपर्नेछ । तर प्रदेश सरकारअन्तर्गत कार्यालय, प्रदेशको स्वामित्व भएको सङ्गठित संस्था, प्रदेश सरकारको स्वीकृति प्राप्त शिक्षण संस्था, प्रचलित कानूनबमोजिम स्थापित सङ्घ/संस्था, फर्म, कम्पनीका प्रकाशन वा कुनै राजनीतिक दल वा सङ्गठनको स्मारिका वार्षिक प्रतिवेदन वा मुखपत्रका रूपमा प्रकाशित हुने पत्रपत्रिकालाई यस दफाबमोजिम दर्ता गराउन आवश्यक पर्ने छैन ।	१. पत्रपत्रिका दर्ता गर्नुपर्ने : (१) सार्वजनिकरूपमा बित्री वितरण हुने पत्रपत्रिका प्रदेशभित्र प्रकाशित गर्न चाहने व्यक्तिले पत्रपत्रिकाको नाम, किसिम, भाषा, आकार, पृष्ठ सङ्ख्या, छापिने सङ्ख्या र प्रकाशित हुने स्थानसमेत खुलाइ पत्रपत्रिका दर्ता गर्नका लागि तोकिएबमोजिम दर्ता अधिकारीसमक्ष दरखास्त दिनुपर्नेछ । तर, प्रदेश सरकारअन्तर्गत कार्यालय, प्रदेशको स्वामित्व भएको सङ्गठित संस्था, प्रदेश सरकारको स्वीकृति प्राप्त शिक्षण संस्था, प्रचलित कानूनबमोजिम स्थापित सङ्घ/संस्था, फर्म, कम्पनीका प्रकाशन वा कुनै राजनीतिक दल वा सङ्गठनको स्मारिका, वार्षिक प्रतिवेदन वा मुखपत्रका रूपमा प्रकाशित हुने पत्रपत्रिकालाई यस दफाबमोजिम दर्ता गराउन आवश्यक पर्ने छैन । तर जानकारी दिनुपर्नेछ ।	जानकारी मात्र दिँदा पनि विवरण राख्न सकिने भएकाले ।
१५	(२) प्रकाशनमा प्रतिबन्ध : देहायका कुराहरू किताव वा पत्रपत्रिकामा प्रकाशित गर्न पाइने छैन : (क) नेपालको सार्वभौमसत्ता र अखण्डतामा आँच आउने, (ख) नेपालको सुरक्षा, शान्ति र व्यवस्थामा खलल पर्न जाने, (ख) १) कसैको चरित्र हत्या वा अपमान हुने वा लैङ्गिक हिंसा वा विभेदलाई बढावा दिने, (ग) विभिन्न जात/जाति, धर्म, वर्ग, क्षेत्र, सम्प्रदायका मानिसबीच वैमनस्य उत्पन्न गर्ने तथा साम्प्रदायिक दुर्भावना फैलाउने र (घ) सर्वसाधारण जनताको सदाचार, नैतिकता र सामाजिक मर्यादामा आघात पर्न जाने ।	प्रकाशन गर्न नपाइने : देहायका कुराहरू किताव वा पत्रपत्रिकामा प्रकाशित गर्न पाइने छैन : (क) नेपालको सार्वभौमसत्ता र अखण्डतामा आँच आउने, (ख) नेपालको सुरक्षा, शान्ति र व्यवस्थामा खलल पर्न जाने, (ख) १) कसैको चरित्र हत्या वा अपमान हुने वा लैङ्गिक हिंसा वा विभेदलाई बढावा दिने, (ग) विभिन्न जात/जाति, धर्म, वर्ग, क्षेत्र, सम्प्रदायका मानिसबीच वैमनस्य उत्पन्न गर्ने तथा साम्प्रदायिक दुर्भावना फैलाउने र, (घ) सर्वसाधारण जनताको सदाचार, नैतिकता र सामाजिक मर्यादामा आघात पर्न जाने ।	लोकतन्त्रमा प्रतिबन्ध भन्ने शब्द उपयुक्त नहुने भएकाले ।

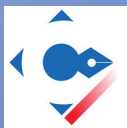
दफा नं.	विद्यमान अवस्था	हनुपर्ने	कैफियत
१६	उपप्रकाशनमा निषेध : (१) राष्ट्रिय हितलाई ध्यानमा राखी प्रदेश सरकारले प्रदेश राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी कुनै खास विषय, घटना वा क्षेत्रसँग सम्बन्धित समाचार, सूचना वा अन्य कुनै पाठ्यसामग्री सोही सूचनामा तोकिएको अवधिसम्मका लागि प्रकाशन गर्न नपाउने गरी वा सोही सूचनामा तोकिएको अधिकारीबाट जँचाएरमात्र प्रकाशित गर्न पाउने गरी आदेश जारी गर्न सक्नेछ । (२) उपदफा (१) बमोजिमको आदेश जारी भएपछि कसैले पनि त्यस्तो समाचार, सूचना वा पाठ्यसामग्री प्रकाशन, अनुवाद वा उद्धरण गर्नसमेत हुँदैन ।	हटाउने ।	यसको दुरुपयोग हुन सक्ने भएकाले ।
१७	२) प्रतिबन्धित प्रकाशन वा निषेधित प्रकाशन निकासी, बिक्री वितरण आदि गर्न नहुने : कसैले पनि प्रतिबन्धित प्रकाशन वा निषेधित प्रकाशन जानी जानी छाप, बिक्री वितरण गर्न वा प्रदर्शन गर्न वा निकासी गर्न हुँदैन ।	प्रकाशन गर्न नपाइने सामग्रीको निकासी, बिक्री वितरण आदि गर्न नहुने : कसैले पनि प्रकाशन गर्न नपाइने सामग्रीको प्रकाशन जानी जानी छाप, बिक्री वितरण गर्न वा प्रदर्शन गर्न जा निकासी गर्न हुँदैन ।	लोकतन्त्रमा प्रतिबन्धित प्रकाशन वा निषेधित प्रकाशन जस्ता शब्द उपयुक्त नुहने भएकाले ।
१९	(२) राष्ट्रिय चाड पर्व वा विशेष अवसरमा छोटो अवधिका लागि प्रदेश भ्रमणमा आउने पत्रकारहरूका लागि प्रदेश सरकारले अस्थायी प्रेस प्रतिनिधि प्रमाणपत्र दिने व्यवस्था गर्न सक्नेछ ।	हटाउने ।	केन्द्रबाट प्रेस प्रतिनिधि प्रमाणपत्र लिने व्यक्तिले पनि प्रदेशमा छुट्टै लिनुपर्ने प्रावधान भन्फट थप्ने भएकाले ।
२२	किताव नबुभाएमा : कसैले दफा ५ बमोजिम बुभाउनुपर्ने किताव नबुभाएमा दर्ता अधिकारीले बुभाउनुपर्ने किताबको मूल्य र सो मूल्य बराबरको रकम जरिवाना गर्न सक्नेछ ।	हटाउने ।	पुस्तक बुभाउनुपर्ने प्रावधान राख्न उचित नहुने भएकाले ।

दफा नं.	विद्यमान अवस्था	हुनुपर्ने	कैफियत
२५	प्रतिबन्धित प्रकाशन वा निषेधित प्रकाशन प्रकाशित गरेमा : कसैले दफा १४ बमोजिम प्रतिबन्ध लगाइएको वा दफा १५ बमोजिम निषेध गरेको कुनै कुरा प्रकाशन गरेमा त्यस्तो प्रकाशक वा सम्पादकलाई सो काम गरेबापत प्रचलित कानुनले कुनै सजाय हुने रहेछ भने सोहीबमोजिम सजाय हुनेछ र सो नभएमा दश हजार रुपियाँसम्म जरिवाना गरिनेछ ।	प्रकाशन गर्न नपाइने प्रकाशन प्रकाशित गरेमा : कसैले दफा १५ बमोजिम प्रकाशन गर्न नपाइने सामग्री प्रकाशन गरेमा त्यस्तो प्रकाशक वा सम्पादकलाई सो काम गरेबापत प्रचलित कानुनले कुनै सजाय हुने रहेछ भने सोहीबमोजिम सजाय हुनेछ र सो नभएमा दश हजार रुपियाँसम्म जरिवाना गरिनेछ ।	लोकतन्त्रमा प्रतिबन्ध र निषेधित जस्ता शब्द उचित नहुने भएकाले ।
२६	प्रतिबन्धित प्रकाशन वा निषेधित प्रकाशन निकासी, बिक्री वितरण आदि गरेमा : (१) कसैले प्रतिबन्धित प्रकाशन वा निषेधित प्रकाशन निकासी गरेमा निजलाई दर्ता अधिकारीले पाँच हजार रुपियाँसम्म जरिवाना गरी त्यस्तो प्रकाशन जफतसमेत गर्न सक्नेछ । (२) कसैले प्रतिबन्धित प्रकाशन वा निषेधित प्रकाशन जानी जानी छापेमा वा बिक्री वितरण गरेमा वा प्रदर्शन गरेमा दर्ता अधिकारीले त्यस्तो व्यक्तिलाई पाँच हजार रुपियाँसम्म जरिवाना गरी त्यस्तो प्रकाशन जफतसमेत गर्न सक्नेछ ।	प्रकाशन गर्न नपाइने प्रकाशन निकासी, बिक्री वितरण आदि गरेमा : (१) कसैले प्रकाशन गर्न नपाइने सामग्री निकासी गरेमा निजलाई दर्ता अधिकारीले पाँच हजार रुपियाँसम्म जरिवाना गरी त्यस्तो प्रकाशनलाई नियन्त्रणमा लिन सक्नेछ । (२) कसैले प्रकाशन गर्न नपाइने प्रकाशन जानी जानी छापेमा वा बिक्री वितरण गरेमा वा प्रदर्शन गरेमा दर्ता अधिकारीले त्यस्तो व्यक्तिलाई पाँच हजार रुपियाँसम्म जरिवाना गरी त्यस्तो प्रकाशनलाई नियन्त्रणमा लिन सक्नेछ ।	लोकतन्त्रमा जफत भन्ने शब्द उपयुक्त नहुने भएकाले ।
२७	निषेधित प्रकाशन अनुवाद तथा उद्धरण गरेमा : कसैले निषेधित प्रकाशन अनुवाद तथा उद्धरण गरेमा त्यस्तो व्यक्तिलाई दर्ता अधिकारीले पाँच हजार रुपियाँसम्म जरिवाना गरी त्यस्तो प्रकाशन जफतसमेत गर्न सक्नेछ ।	प्रकाशन गर्न नपाइने सामग्री अनुवाद तथा उद्धरण गरेमा : कसैले प्रकाशन गर्न नपाइने सामग्री प्रकाशन अनुवाद तथा उद्धरण गरेमा त्यस्तो व्यक्तिलाई दर्ता अधिकारीले पाँच हजार रुपियाँसम्म जरिवाना गरी त्यस्तो प्रकाशन नियन्त्रणसमेत गर्न सक्नेछ ।	लोकतन्त्रमा जफत भन्ने शब्द उपयुक्त नहुने भएकाले ।
२८	विदेशी प्रकाशन पैठारी गरेमा : कसैले दफा १६ बमोजिम रोक लगाइएको विदेशी प्रकाशन पैठारी गरेमा दर्ता अधिकारीले त्यस्तो व्यक्तिलाई पाँच हजार रुपियाँसम्म जरिवाना गरी त्यस्तो प्रकाशन जफतसमेत गर्न सक्नेछ ।	यसलाई हटाउने	दफा १६ को दुरुपयोग हुन सक्ने भएकाले ।

‘सङ्घीयतामा मिडिया नीति तथा कानुन’ शीर्षकको पुस्तकमा सङ्घीय संरचनाअन्तर्गत सङ्घ र प्रदेशहरूले तयार पारेका मिडियासम्बन्धी नीति तथा कानुनका कमी/कमजोरी केलाउँदै संशोधनका लागि टिप्पणी तथा सुझाव दिइएको छ।

सेन्टर फर मिडिया रिसर्च-नेपाल मिडियाका नीतिगत तथा व्यावहारिक पक्षमा अध्ययन तथा अनुसन्धान गर्ने संस्था हो। सेन्टरले मिडियासम्बन्धी अनुगमन, छलफल, तालिम, गोष्ठी, सेमिनारलगायत कार्य गर्छ।

प्रकाशक

सेन्टर फर मिडिया रिसर्च-नेपाल

काठमाडौं, ३२

पो. बक्स नं. : २४६२२

इमेल : cmrnepal@butmedia.org.np

वेब : www.research.butmedia.org

www.mediapolicy.org.np